

MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta ta' l-20 ta' April, 2005

Appell Civili Numru. 2095/2003/1

**Untours Insurance Agents Ltd ghal Qatar Insurance
Company surrogati fid-drittijiet ta' Christopher Massa**

VS

Salvatore Zarb

Il-Qorti,

Fl-20 ta' Settembru, 2004, it-Tribunal ghal Talbiet Zghar ippronunzja s-segweni sentenza parzjali fl-ismijiet premessi:-

“It-Tribunal,

Ra l-Avviz fl-ismijiet premessi prezentat fis-16 ta' Ottubru 2003, fejn intalab li l-konvenut jigi kkundannat ihallas lis-socjeta` attrici s-somma ta' mitejn u tlieta u sebghin lira

Kopja Informali ta' Sentenza

Maltin u tliet centezmi (Lm273.03) rapprezentanti danni subiti f' incident stradali li sehh fit-Telgha t'Alla w Ommu, Naxxar fit-3 ta' Dicembru 2000 bejn Cortina bin-numru ta' registrazzjoni CAF 118, misjuqa mill-konvenut u Hyundai Accent numru KBA 427 misjuqa minn Christopher Massa.

Bl-ispejjez, komprizi dawk ta' l-ittra ufficjali tad-19 ta' Novembru 2002 u dawk ta' l-ittra ufficjali tal-lum ai termini tal-Kapitolu 104 u bl-imghax minn notifika ta' l-avviz kontra l-konvenut, ingunt ghas-subizzjoni.

Ra r-risposta tal-konvenut ipprezentata fit-30 ta' Ottubru 2003, fejn huwa eccepixxa:

1. Illi preliminarjament it-talba tas-socjeta` attrici Untours Insurance Agents Limited (C5655) hija preskritta ai termini ta' l-Artikolu 2153 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

2. Inoltre, u minghajr pregudizzju ghall-premess, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra is-socjeta` attrici, u dana stante illi l-incident in kwistjoni ma sehhx b' xi tort tal-konvenut, izda sehh unikament tort ta' Christopher Massa, hekk kif ser jigi ppruvat ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Ra l-verbal tas-seduta tat-2 ta' Frar 2004, fejn b' referenza ghall-ewwel eccezzjoni sollevata minnu, il-konvenut irrileva, permezz tad-difensur tieghu, illi l-ittra ufficjali datata 19 ta' Novembru 2002, ghalkemm saret entro it-terminu ta' sentejn minn meta sehh l-incident stradali mertu tal-kaz, madanakollu dina saret minn Christopher Massa li ma huwiex l-attur f' din il-kawza u ghalhekk is-socjeta` attrici qatt ma interpellat lill-konvenut sabiex ihallas id-danni mertu ta' din il-kawza.

Sema' t-trattazzjoni orali tad-difensuri tal-partijiet.

Kopja Informali ta' Sentenza

Ra l-verbal tas-seduta tal-15 ta' Marzu 2004 fejn il-kawza thalliet ghas-sentenza fuq l-ewwel eccezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mill-konvenut.

Ha konjizzjoni tad-dokument MZM1 esebit a fol. 12 tal-process.

Ikkunsidra,

Illi ma jidhirx illi huwa kkontestat bhala fatt illi l-ittra ufficjali datata 19 ta' Novembru 2002 kienet giet intavolata minn Christopher Massa fil-konfront tal-konvenut, ghalkemm kopja ta' l-istess qatt ma giet ipprezentata. Illi l-incident mertu tal-kawza seh fit-3 ta' Dicembru 2000 u ghalhekk huwa cert, kif del resto iddikjarat ukoll mill-konvenut, illi l-istess intbaghtet fit-terminu preskrittiv ta' l-azzjoni. Din il-kawza sussegwentement giet intavolata fis-16 ta' Ottubru 2003 mis-socjeta` **Untours Insurance Agents Limited ghal Qatar Insurance Company, surrogati fid-drittijiet ta' Christopher Massa**. Ghalkemm din is-surroga qatt ma giet ipprezentata, madanakollu ma jidhirx illi hemm kwistjoni bejn il-partijiet dwar jekk din saritx o meno.

Illi l-konvenut qieghed jikkontendi illi l-ittra ufficjali li serviet sabiex tinterrompi l-perijodu tal-preskrizzjoni ta' l-azzjoni saret minn Christopher Massa f' ismu personali u mhux mill-assigurazzjoni u li ghalkemm l-istess socjeta` attrici giet surrogata fid-drittijiet ta' Massa, il-jedd ghal preskrizzjoni ta' l-azzjoni ma jghaddix favur terzi.

Min-naha taghha s-socjeta` attrici qieghda targumenta illi gialadarba saret id-debita surroga, allura *ex lege* hija tidhol fil-vesti ta' l-assigurat taghha u takkwista d-drittijiet kollha tieghu skond il-ligi.

Ikkunsidra,

Illi l-kuntratt ta' assicurazzjoni, ta' min jirrileva, hu kuntratt *sui generis* bejn l-assigurat u l-assigurazzjoni. L-assigurazzjoni tiehu riskju minflok l-assigurat taghha u ta' dan tigbor "premium" u ta' dak il-"premium" taghti servizz lill-assigurat li kemm-il darba dak l-event isehh allura l-

persuna li tkun assicurata tithallas jew tad-dannu jew ghas-somma miftiehma. Id-dottrina tas-surroga, f' kaz li l-event dannuz isehh u jsir il-hlas mill-assigurazzjoni abbazi tal-polza, tiprotegi li l-assigurat jiehu hlas doppju tad-danni tieghu ghall-istess fatt, wiehed minn ghand l-assigurazzjoni u l-iehor minn ghand l-persuna li tkun ikkawzat id-dannu. Is-surroga hija konsegwenza naturali tal-kuncett ta' l-indennizz illi tiffirma bazi integrali tal-kuntratt ta' l-assigurazzjoni. Din id-dottrina giet zviluppata fil-ligi Ingliza taht il-Law of Equity.

Il-ligi taghna tikkontempla l-hlas bis-surroga fl-Artikoli 1164 u 1167 tal-Kodici Civili. Is-surroga tista' tkun wahda legali jew konvenzjonali. Illi l-qrati taghna sostnew illi gialadarba d-ditta ta' l-assigurazzjoni ghamlet tajjeb ghad-danni konsegwenzjali ghall-incident u hallsithom, kif kienet obbligata li taghmel skond il-kuntratt ta' l-assigurazzjoni, allura abbazi tas-subartikolu (c) ta' l-Artikolu 1166 tal-Kodici Civili s-surroga issir "ipso iure". (Hugh Zammit noe vs Joseph Spiteri - PA 05/10/1993; Edgar Galea noe vs John Tanti - PA 16/12/1991).

Illi ghalhekk hekk kif isir il-hlas mis-socjeta` ta' l-assigurazzjoni lill-assigurat abbazi tal-kuntratt ta' l-assigurazzjoni, l-assigurat jitlef id-dritt ta' azzjoni kontra l-persuna li tkun ikkawzat id-dannu u dana peress illi hekk kif isir dan il-hlas, issir is-surroga "ipso iure" u kwindi d-drittijiet kollha ta' l-assigurat, inkluz ghalhekk id-dritt tieghu ta' l-azzjoni, ighaddu a favur ta' l-assigurazzjoni.

Illi sahansitra f' sentenza moghtija fil-25 ta' Novembru 1929, il-Qorti tal-Kummerc kienet sostniet, meta ccitat il-Vivante illi: "L' assicurato che fu risarcito del danno non ha piu azione contro il colpevole perche' non ha alcun interesse di far valere contro di lui; se potesse riscuotere ad un tempo la somma assicurata e chiedere risarcimento dal colpevole pel medesimo danno, sarebbe indenizzato due volte e l' assicurazione procurerebbe un indebito lucro. L' altra parte il terzo, colpevole del sinistro, non deve approfittarsi del contratto di assicurazione cui e' rimasto estraneo, e pel quale non ha pagato alcun

premio, e percio' deve rispondere del danno verso l' assicuratore ce piglia il posto dell' assicurato."

Illi ghalhekk, it-Tribunal ma jistax jaqbel ma' l-argument sollevat mill-konvenut illi l-interuzzjoni tal-preskrizzjoni ta' l-azzjoni maghmula mill-assigurat kontra terzi involuti fl-incident ma tiswiex ghall-assigurazzjoni u dana peress illi abbazi tas-surroga, kif sottolinjat iktar 'il fuq, l-assigurazzjoni tidhol fiz-zarbun ta' l-assigurat taghha hekk kif isir il-pagament. Bl-istess mod mal-mewt ta' persuna, l-eredi tieghu jidhlu fil-vesti tieghu u jakkwistaw id-drittijiet u l-obbligi kollha tieghu, inkluz id-dritt tieghu ta' l-azzjoni kif salvagwardjat mill-istess decujus qabel il-mewt tieghu. Hekk ukoll, l-assigurazzjoni takkwista id-dritt ta' l-azzjoni li tkun giet salvagwardjata mill-assigurat taghha qabel ma jkun gie effettwat il-pagament u qabel ma tkun saret id-debita surroga u dana peress illi l-assigurazzjoni ma jkollha l-ebda dritt tinterpella lill-terzi ghal hlas diment li tkun ghada ma gietx surrogata fil-jeddijiet ta' l-assigurat taghha.

Illi l-assigurat ipprezenta l-ittra ufficjali li serviet sabiex tinterrompi l-perijodu tal-preskrizzjoni ta' l-azzjoni fid-19 ta' Novembru 2002. L-incident sehh fit-3 ta' Dicembru 2000 u il-proceduri odjerni gew intavolati fis-16 ta' Dicembru 2003, u kwindi, fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet maghmula iktar 'il fuq, l-azzjoni ma hijiex preskritta abbazi tad-disposizzjoni tal-ligi ccitata mill-konvenut.

Ghaldaqstant, it-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jichad l-ewwel eccezzjoni sollevata mill-konvenut, u jordna il-prosegwiment tal-kawza.

L-ispejjez in konnessjoni ma' l-istess eccezzjoni ghandhom jigu sopportati interament mill-konvenut."

Dan huwa appell tal-konvenut mis-sentenza parzjali profferita mit-Tribunal li permezz taghha cahditlu l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni. L-appellanti jikkontesta r-regonament tat-Tribunal fuq din il-bazi. Huwa jikkontendi illi gjaladarba kienet diga saret is-surroga tas-socjeta`

assicuratrici attrici mill-assigurat taghha, *ergo* l-ittra ufficcjali ntavolata minn dan wara li sehhet is-surroga, ma kienetx tiswa biex tinnewtralizza l-eccezzjoni tieghu tal-preskrizzjoni *di fronte* ghas-socjeta` assicuratrici appellata. F' dan il-kuntest huwa jsostni illi l-assigurat Christopher Massa ma kienx ghad baqalu l-ebda dritt una volta avverat ruhha s-surroga u minn dakinhar 'il quddiem kwalunkwe jedd ta' azzjoni ghadda ghand is-socjeta` assicuratrici attrici, u din ma pprezentat ebda ittra gudizzjarja interruttiva;

Innegabilment, il-punt involut f' dan l-appell huwa wiehed guridikament importanti u ghalhekk jimmerita konsiderazzjoni approfondita;

Jidher mill-korp tar-rikors ta' l-appell illi l-appellant ma jikkontestax dawn il-konsiderazzjonijiet li jsegwu, u cjoe:

(1) Li s-surrogazzjoni legali hi koncessa lis-socjeta` assicuratrici. Dan huwa del resto indisputat in kwantu, kif pacifikament akkolt, skond l-interpretazzjoni tas-subinciz (c) ta' l-Artikolu 1166 tal-Kodici Civili, "*l'assicuratore era obbligato assieme a colui che era responsabile dei danni di pagare l' ammontato di tali danni, e, quindi, in favore dello stesso vi sarebbe la surrogazione legale*" (**Kollez. Vol. XXVII P III p 492**, konfermata fl-appell a **Vol. XXVII P I p 873**). Ara wkoll sentenza ta' dina l-Qorti, kif presjeduta, fil-kawza per ismijiet "**Fogg Insurancies Agencies Ltd nomine et -vs- Raymond Azzopardi**", 25 ta' Frar 2004;

(2) Minn dan jitnissel, in tema ta' assicurazzjoni kontra d-danni, illi s-surroga ta' assicuratur fid-drittijiet ta' l-assigurat iggib successjoni partikolari fil-kreditu bit-trasferiment lill-assicuratur tad-drittijiet li kellu l-assigurat naxxenti *ex-delicto* kontra min ikkagonalu d-dannu. B' konsegwenza, l-assgurazzjoni hi legittimata li tagixxi bis-sahha tas-surroga kontra t-terz kolpevoli;

(3) Dan ifisser illi bis-surroga l-assigurazzjoni takkwista b' titolu derivattiv id-drittijiet li kellu l-assigurat, bl-istess kontenut u limiti li fihom kienu dawn l-istess drittijiet fil-mument tas-surroga. Ghaldaqstant l-assigurazzjoni tissubentra fl-identika posizzjoni, sostanzjali u processwali, tad-danneggjat *di fronte* ghad-danneggjant;

(4) Naturalment, l-awtur tal-fatt illecitu, imsejjah fil-gudizzju mill-assigurazzjoni tad-danneggjat li tkun qed tagixxi bil-fatt tas-surroga, jista' jopponi lill-assigurazzjoni l-eccezzjonijiet kollha li kienu jkunu opponibbli fil-konfront ta' l-assigurat-danneggjat;

Sa hawn premess jidher li jaqbel ukoll l-appellanti izda, imbaghad, jissottometti u jsostni li l-posizzjoni guridika, kif ragunata mit-Tribunal, kienet skorretta. A propozitu huwa jitlaq mill-affermazzjoni illi l-ittra ufficcjali tad-19 ta' Novembru 2002 saret mill-assigurat wara li kien gja sar il-hlas mill-assigurazzjoni taht il-polza "*comprehensive*" ghad-danni subiti fil-vettura ta' l-assigurat, u saret allura s-surroga. Ghalhekk, jikkontendi li tali ittra ufficcjali ta' l-assigurat ma setghetx isservi biex tinterrompi l-eccepita preskrizzjoni *di fronte* ghas-socjeta` assiguratrici attrici billi l-assigurat ma kienx baqalu interess biex jiddomanda l-hlas tad-danni minghandu wara li kienet avverrat ruhha s-surroga;

Jinsab dibattut fid-dottrina l-kwestjoni jekk l-assigurat jistax jitqies cessjonarju tal-kreditu (intiza din il-kelma f' sens wiesgha) li kellu l-assigurat fil-konfront tieghu taht il-polza. M' hemmx dubju illi s-surroga tiddistingwi ruhha mic-cessjoni tal-kreditu in kwantu tippresupponi l-hlas tad-debitu, mentri fic-cessjoni l-prezz pattwit (Artikolu 1469, Kodici Civili) ma ghandux funzjoni rizoluttiva tad-debitu pre-ezistenti. Huwa sostenut, pero`, li d-disposizzjonijiet tac-cessjoni tad-drittijiet jistghu jigu biss ritenuti applikabbli in parte ghas-surroga. Dan fis-sens li ghall-effikacija tas-surroga d-debitur, ossija t-terz responsabbli, ghandu jigi komunikat lill mill-assigurat il-fatt tas-surroga;

Jinsab ukoll precizat illi jekk l-assiguratur ma jaghmelx tali komunika, id-dannegjat allevolja jkun irceva l-indennita` assicurattiva, ikollu d-dritt li jagixxi ghar-rizarciment kontra t-terz responsabbli minghajr ma dan jista' jopponilu l-fatt tal-hlas tal-indenniz mill-assigurazzjoni;

Tali tidher li hi l-interpretazzjoni l-aktar akkreditata fil-gurisprudenza Taljana b' referenza ghall-Artikolu 1916 tal-Kodici Civili Taljan fejn fl-ewwel subinciz tieghu jiddisponi illi *"l' assicuratore che ha pagato l' indennita` è surrogato, fino alla concorrenza dell' ammontare di essa, nei diritti dell' assicurato verso i terzi responsabili"*;

Ghall-ahjar esposizzjoni fuq din il-materja jidher li jkun jixraq li ssir referenza ghal certi decizjonijiet tal-Qorti Taljana ta' Kassazzjoni;

(1) *"Il diritto di surroga nelle ragioni dell' assicurato, previsto dall' articolo 1916, non sorge in modo automatico, per effetto del pagamento dell' indennita` assicurativa, ma solo quando l' assicuratore chiede al danneggiante il rimborso dell' indennita`. Pertanto ove non risulti che l' assicuratore abbia esercitato tale facolta, il danneggiato, anche se ha riscosso l' indennizzo, puo agire per il risarcimento totale, senza che il responsabile possa opporgli l' avvenuta riscossione"* (Numru 5165, 26 ta' Mejju 1994; Nru. 4211, 25 ta' Marzu 2002);

(2) *"La surrogazione dell' assicuratore, prevista dall' articolo 1916, integra una successione a titolo particolare nel credito risarcitario, fino alla concorrenza dell' ammontare dell' indennizo, la quale si verifica nel momento in cui l' assicuratore da notizia al terzo responsabile del pagamento effettuato all' assicurato, esprimendo la volonta di avvalersi della citata norma, ed implica l' opponibilita` all' assicuratore delle eccezioni invocabili contro l' assicurato alla suddetta data, per effetto del subingresso dell' uno nella stessa posizione dell' altro. Pertanto con riguardo alla prescrizione, si deve ritenere che l' inerzia del danneggiato, protrattasi fino alla*

scadenza del termine prescrizione, puo essere fatta volere dal terzo responsabile nei confronti dell'assicuratore, in surrogazione quale causa estintiva del diritto, solo se tale scadenza sia anteriore all'esercizio della surrogazione, mentre in caso contrario, essendosi trasferita in capo all'assicuratore la titolarita` del credito prima della maturazione della prescrizione, e valendo inoltre la menzionata comunicazione quale atto interruttivo, l'estinzione per prescrizione del credito trasferito puo discendere esclusivamente da successiva inattivita` dell'assicuratore medesimo" (Nru. 5146, 27 ta' Novembru 1989);

Applikati s-suddetti enuncjazzjonijiet ghall-kaz in ispecje, anke jekk il-fatti kronologici kienu kif rakkontati mill-appellanti fir-rikors ta' l-appell tieghu, dan ma jgibx illi l-ittra ufficcjali tad-19 ta' Novembru 2004, prezentata mill-assigurat, anke jekk wara s-surroga, ghandha ghal daqshekk titqies nulla u bla effett jew li ma sservix biex tinterrompi l-preskrizzjoni anke a beneficcju tas-socjeta` assiguratrici attrici. Dan ghaliex, kif fuq illustrat, is-surroga ta' l-assigurat ma toperax ruhha awtomatikament izda ghal dik li hi l-effikacija taghha hi sottoposta ghall-kondizzjoni li l-assigurat jirrikjedi lid-danneggjant ir-rimbors tad-danni mhallsa. Tali talba saret biss permezz ta' l-avviz prezentat. Fil-frattemp pero` bejn is-surroga u l-azzjoni, l-assigurat ipprezenta ittra ufficcjali, kif kellu kull dritt jaghmel in bazi ghas-sentenzi citati. Din allura tghodd biex tinterrompi l-preskrizzjoni eccepita billi giet intavolata qabel id-dekors ta' sentejn mid-data ta' l-incident. Ghalhekk l-appell interpost qed jigi michud.

Ghal dawn il-motivi, din il-Qorti tiddeciedi billi tichad l-appell tal-konvenut, u konsegwentement tikkonferma s-sentenza appellata, bl-ispejjez kontra l-appellant. Fic-cirkostanzi, gjaladarba la l-meritu u lanqas it-tieni eccezzjoni ma gew epurati, trattati u decizi hu l-kaz li l-atti jigu rimessi lit-Tribunal ghall-konsiderazzjoni dwarhom.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----